

รายการอ้างอิง

- กลุ่มศึกษาชีวิต. ดนตรีไทยในระนาบใหม่. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 11.
หน้า 8. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2521.
- ก่อ สวัสดิพิพาณิชย์. มองการศึกษา-เส้นทางที่เท่าเทียมของคนไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสองวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับ
ลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2539.
- กาญจนา อินทรสุวานนท์. ดนตรีไทยกับพระมหากษัตริย์ไทย. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดม
ศึกษา ครั้งที่ 27. หน้า 79. (ม.ป.ท.), 2539.
- ขวัญใจ ฮีลีย์. สภาพและปัญหาของดนตรีศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. ศิลป์แห่งชาติ 2530. กรุงเทพมหานคร:
อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ปจำกัด, 2530.
- คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. ครบรอบ 100 ปีเพลงเขมรไทย. กรุงเทพ-
มหานคร: บริษัท พี.เอ.ลิฟวิ่งจำกัด, 2531.
- คณะกรรมการการจัดทำเกณฑ์การประเมินด้านเครื่องสายไทย, ทบวงมหาวิทยาลัย. จะเห็น.
เอกสารสัมมนาทางวิชาการเนื่องในโอกาสการจัดทำเกณฑ์ประเมินการบรรเลงเครื่อง
ดนตรีไทยด้านเครื่องสายไทย (26 มิถุนายน-11 สิงหาคม) ณ ห้องประชุมทบวง
มหาวิทยาลัย, 2537.
- คณะอนุกรรมการโครงการส่งเสริมการดนตรีไทย, สำนักงานมาตรฐานอุดมศึกษา. เกณฑ์มาตรฐาน
ของสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทย. หน้า 144-196. 26 มิถุนายน -11 สิงหาคม
2537 ณ ทบวงมหาวิทยาลัย.
- จำเนียร ศรีไทยพันธุ์. เบื้องหลังการเรียนดนตรีไทย ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ
จำเนียร ศรีไทยพันธุ์. หน้า 93. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิชิตพริ้นติ้ง จำกัด,
2540.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์. การศึกษากับการถ่ายทอดวัฒนธรรม: กรณีศึกษาหนัง
ใหญ่วัดขนอน. กรุงเทพมหานคร: บริษัทบพิชิตการพิมพ์จำกัด, 2537.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์. เพราะพร้อมขอสามสายร้ายสำเนา. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ห้องภาพสุวรรณ, 2538.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ชมรมดนตรีไทย สโมสรนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. บริษัทธรรม
พันธุ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ฉลวย จิยะจันทร์. สัมภาษณ์. 7 กรกฎาคม 2540.

- ฉัตรชัย ชยาวฤคคุณ. การศึกษาสภาพและปัญหาการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม จังหวัดเขตการศึกษา 7. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ฉันทอง. เขาหัดจะเข้กันอย่างไร. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 11. หน้า 48. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2521.
- เฉลิม บัวทั้ง. อัดซิ่วประวัติของเฉลิม บัวทั้ง. ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายเฉลิม บัวทั้ง. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรินต์ติ้งเฮ้าส์, 2533.
- เฉลิม ม่วงแพศรี. ไปงานสัปดาห์ดนตรี. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 11. หน้า 107. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2521.
- เฉลิม ม่วงแพศรี. สัมภาษณ์. 7 ตุลาคม 2541.
- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. ดนตรีอินเดีย. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.), 2538.
- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. วิชาการศึกษาดนตรีพื้นบ้าน. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 26. หน้า 97. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พรินต์ติ้ง, 2538.
- เฉลิมศักดิ์ พิภูลศรี. วัฒนธรรมอินเดียในดนตรีไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 23. หน้า 60. กรุงเทพมหานคร: บริษัทบี.เอ.ลิฟวิ่ง จำกัด, 2535.
- ชนก สาคกริก. เอกลักษณะเครื่องสายไทย. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 11. หน้า 43. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2521.
- ชนก สาคกริก. เคล็ดลับ 18 ประการในการฝึกเป็นนักดนตรีไทยของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 28. หน้า 95. กรุงเทพมหานคร: สมบูรณ์การพิมพ์ จำกัด, 2540.
- ชนิดา รักษ์พลเมือง. พื้นฐานการศึกษา: หลักและแนวคิดทางสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด, 2534.
- ชิดพงษ์ ส่งเสริมวรกุล. จะเข้. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.).
- ชิดพงษ์ ส่งเสริมวรกุล. สัมภาษณ์. 19 กันยายน 2541.
- ชื่น ศิลปบรรเลง. ผู้เรียนดนตรีและนักดนตรี. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 11. หน้า 26. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2521.
- ชื่น ศิลปบรรเลง. จดหมายเหตุเพลงจากอดีต. ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพคุณหญิงชื่น ศิลปบรรเลง. หน้า 148. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์แอนด์ พรินต์ติ้ง เซนเตอร์ จำกัด, 2534.
- ช้องมาศ สุนทรวาทิน. สัมภาษณ์. 18 พฤษภาคม 2541.
- ณรงค์ เขียนทองกุล. วงมโหรี (หญิง) รัชกาลที่ 7. ใน ที่ระลึกงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 28. หน้า 52. กรุงเทพมหานคร: สมบูรณ์การพิมพ์ จำกัด, 2540.
- ณรงค์ เส็งประชา. พื้นฐานวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2539.

- ณรุทธ์ สุทธจิตต์ และ พรทิพย์ อินทิวโรทัย, บรรณาธิการ. เพลงหม้าพาทย์ มรดกทางวัฒนธรรม และกาพย์ทอลด. 2 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทการพิมพ์ จำกัด, 2538.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. กิจกรรมดนตรีสำหรับเด็ก. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- दनัย ไชยโยธา. พัฒนาการวิธีการเขียนประวัติศาสตร์กับปรัชญาประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2537.
- ดวงจิตร์ จิตรพงศ์, หม่อมเจ้า. ครบรอบ 100 ปี เพลงเขมรไทรโยด. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เอ.สิฟวิ่ง จำกัด, 2531.
- ดวงจิตร์ จิตรพงศ์, หม่อมเจ้า. ป่าป้อนหลาน. ใน อนุสรณ์งานพระชันษาครบ 90 ปี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ดวงเดือน พิศาลบุตร. ประวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสารัตถศึกษา, 2525.
- ดำรงค์ ฐานดี. มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. ดนตรีไทยอุดมศึกษาครั้งที่ 13 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.), 2523.
- ทรงกลด ทองคำ. เขียนพิณโบราณที่ไม่ธรรมดา กับปัญหาการอนุรักษ์. ใน ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 23. หน้า 119. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2538.
- ทองดี สุจริตกุล. สัมภาษณ์. 2, 25 กันยายน 2539.
- ทิมการศึกษา. ไทยรัฐ. (1 มกราคม 2542): 12.
- เทพี พันทุมเสน. สัมภาษณ์. 3 กันยายน 2539.
- ชนิด อยู่โพธิ์. ตำนานการผสมวงมโหรี ปี่พาทย์และเครื่องสาย. ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระยาภูมิเสวิน. หน้า 99. (ม.ป.ท.), 2520.
- นาฏศิลป์, วิทยาลัย. 60 ปีวิทยาลัยนาฏศิลป์. กรุงเทพมหานคร: ประยูรวงศ์พริ้นติ้ง จำกัด, 2537.
- นิภา อภัยวงศ์. สัมภาษณ์. 8 พฤศจิกายน 2539.
- เนื่อง นิลรัตน์, หม่อมหลวง. ชีวิตในวัง. 1 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรุงเทพ, (ม.ป.ป.).
- เนื่อง นิลรัตน์, หม่อมหลวง. สัมภาษณ์. 23 มกราคม 2541.
- บำรุงราชบริบาร, พระยา. ขอฝากความอาลัยด้วยความจริงใจไว้ให้แก่เพื่อน. ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระยาภูมิเสวิน. หน้า 26. (ม.ป.ท.), 2519.
- บุญช่วย ไส้วัตร. อีกทระคนหนึ่งของดนตรีไทย. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 11. หน้า 114. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2521.

- บุญเด็บ ธนโกเศศ. สัมภาษณ์. 15 เมษายน 2541.
- เบ็ญจรงค์ ธนโกเศศ. สัมภาษณ์. 25 กันยายน 2539, 1 เมษายน 2541.
- ป. มหาจันทร์. กว่าจะมาเป็นเพลงไทยยุคปัจจุบัน. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 27. หน้า 93. (ม.ป.ท.), 2539.
- ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน. สัมภาษณ์. 5 สิงหาคม 2541, 3 กันยายน 2541.
- ปดมา เอี่ยมสอาด. การศึกษาด้านวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางดนตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
- ประกอบ ลาภเกษร, บรรณาธิการ. สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงมหามานุกานนท์. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์, 2537.
- ประชาสัมพันธ์, กรม. ประวัติวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย. (ม.ป.ท.), 2533.
- ประกาศรี สีน้อไฟ. พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- ประไพพัทธ์ คำเกิด และ ณรงค์ศักดิ์ ค้านอธรรม. พระราชชายา เจ้าดารารัศมี กับนาฏศิลป์และดนตรีไทย. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 26. หน้า 81. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์ พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2538.
- ประยูร ฝักกุ๋. สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2540.
- ประเวช กุมท. จริยวัตรของนักดนตรีไทย. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 11.
หน้า 65. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2521.
- ประสาน บริบูรณ์การ. การศึกษากิจการดนตรีไทยในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- ปราณี วงษ์เทศ, บรรณาธิการ. ศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2525.
- ปัญญา รุ่งเรือง. บทบาทของดนตรีที่มีต่อการศึกษาและสังคมไทยในปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร:
ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์, (ม.ป.ป.).
- ปัญญา รุ่งเรือง. ประวัติการดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2517.
- ปัญญา รุ่งเรือง. ระบบเสียงดนตรีสยาม. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, ม.ป.ป.
- ปัญญา รุ่งเรือง. การศึกษาแนวคิดในการสอนเพื่อพัฒนาดนตรีไทยในระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- ปัญญา รุ่งเรือง. เล่าเรื่องประจำปีในประเทศไทยและภาคพื้นแปซิฟิก. ใน อนุสรณ์งานดนตรีอุดมศึกษา ครั้งที่ 20. หน้า 122. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- พนิดา ยังเจริญ, สุดี ธนประสิทธิ์พัฒนา. การศึกษาและผลกระทบต่อสังคมไทยสมัยต้นรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- พนิดา จุลพน. สัมภาษณ์. 23 มกราคม 2541.

- พรทิพย์ อันทิวโรทัย. การวิเคราะห์รูปแบบความเป็นครูและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ของครูมนตรี ตราโมท ในกลุ่มผู้สืบทอดที่ต่างกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทภาคศึกษาศาสตร์ สาขาศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- พระราชารมณี. ปรัชญาการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. พระนคร: สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2528.
- พรธัญญา ประสิทธิ์เสาวภาคย์. สัมภาษณ์. 8 กรกฎาคม 2541.
- พัชรี แสงนิล. ครูและหลักสูตรของครูตามแนวพุทธปรัชญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทภาคศึกษาศาสตร์ สาขาศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- พิชิต ชัยเสรี. สัมภาษณ์. 5 ตุลาคม 2541.
- พุทธมณี กางกั้น, กฤฎา บุญชัย และ ประภาพร สุขพรวรรกุล, บรรณาธิการ. ทิศทางการศึกษายุคใหม่. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2538.
- พูนทรัพย์ นพวงศ์ ณ อยุธยา. 99 ปีการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- พูนพิศ อมาตยกุล. สยามสังคีต. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจ้าพระยา, 2524.
- พูนพิศ อมาตยกุล. ดนตรีวิจักษ์: ความรู้เรื่องดนตรีไทยเพื่อความชื่นชม. กรุงเทพมหานคร: สยามสมัยการพิมพ์, 2527.
- พูนพิศ อมาตยกุล. สยามสังคีต. สยามรัฐ. (วันพุธที่ 13 เมษายน 2531): 13.
- พูนพิศ อมาตยกุล. นวมานุกรมนักดนตรีไทย 200 ปีกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.
- พูนพิศ อมาตยกุล. นวมานุกรมนักดนตรีไทย 200 ปีกรุงรัตนโกสินทร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2536. (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเฉลิมฉลองสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี).
- พูนพิศ อมาตยกุล. ดนตรีในวังสวนสุนันทา. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, ม.ป.ป.
- พูนพิศ อมาตยกุล. 100 ปีคุณพระสุจริตสุตธา (เป็รื่อง สุจริตกุล) [เทพบันเทิงภาพ], 15 ธันวาคม 2538.
- พูนพิศมัย ดิศกุล. (ม.จ.). สิ่งที่ข้าพเจ้าเห็น. กรุงเทพมหานคร: บริษัทวัชรินทร์การพิมพ์ จำกัด, 2533. (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ หม่อมเจ้าหญิงพูนพิศมัย ดิศกุล).
- เพ็ญณี แนวรอก. ดนตรีไทย: ศิลปะที่กำลังจะตายไปจากสังคมไทยจริงหรือ. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 27. หน้า 143. (ม.ป.ท.), 2539.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. เพื่อความเป็นผู้นำของการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 3. (ม.ป.ท.), 2529.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. จำเป็นต้องปฏิรูประบบการศึกษาไทย. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.).
- ภัทร เครือสุวรรณ. สัมภาษณ์. 9 กันยายน 2540, 20 เมษายน 2541, 28 กรกฎาคม 2541.

- ภูมิเสวิน, พระยา. พระราชพิธีแห่กล่อม. ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพพระยาภูมิเสวิน. หน้า 82. (ม.ป.ท.), 2519.
- ภูมิเสวิน, พระยา. ลักษณะของผู้ที่เป็นนักดนตรี. ใน อนุสรณ์งานเชิดชูเกียรติ 100 ปี พระยาภูมิเสวิน. หน้า 60. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2537.
- มงกุฎเกล้า, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. ปกิณกคดี. พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพมหานคร: บุรินทร์การพิมพ์, 2518.
- มนตรี ตราโมท. ศิลปวัฒนธรรมไทย. หน้า 1-5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น, 2525. (คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี).
- มนตรี ตราโมท. ดุริยศาสตร์. (ม.ป.ท.), 2538. (หนังสือจัดพิมพ์เนื่องในโอกาสงานพระราชทานเพลิงศพนายมนตรี ตราโมท).
- มนตรี ตราโมท. พ่อครู. ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายมนตรี ตราโมท. หน้า 37-41. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์เศพรินทร์เซ็นเตอร์ จำกัด, 2538. (ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ).
- มนตรี ตราโมท. ม.ต.ปกิณกนิพนธ์. ใน อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายมนตรี ตราโมท. หน้า 26-27. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538. (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้พิมพ์พระราชทานในงานพระราชทานเพลิงศพนายมนตรี ตราโมท, ม.พ.ช., ม.ว.ม., ท.จ.ว.).
- มนตรี ตราโมท. ดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2538.
- มนตรี ตราโมท. โสมส่องแสง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้ว, 2527.
- มนตรี ตราโมท. วิวัฒนาการดนตรีไทยในยุครัตนโกสินทร์. ปรากฏาชุดสิรินธร ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (ม.ป.ป.).
- มนตรี ตราโมท. สิ่งที่ควรสังวร. ใน ที่ระลึกงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 11. หน้า 4. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2521.
- มนตรี ตราโมท. ไทยเอาอย่างชาติอื่นทั้งนั้นหรือ. ใน ที่ระลึกงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 13. หน้า 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทนาถนงจำกัด, 2523.
- มนตรี แยมกสิกร. ดนตรีไทย: แนวคิดการวิจัยและพัฒนาประเด็น. ใน ที่ระลึกงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 27. หน้า 234. (ม.ป.ท.), 2539.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สถาบันไทยคดีศึกษา. เงาะป่า. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2540.
- มาตสุภา สีสุกอง. พัฒนาการของการศึกษาวชิราวุฒิดนตรีไทยในสมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- เมธา หมูเย็น. การไหว้ครูดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, (ม.ป.ป.).

- ศักดิ์รินทร์ ฐูปัญญ. สัมภาษณ์. 17 กันยายน 2539, 23 ตุลาคม 2540, 20 พฤษภาคม 2541, 29 สิงหาคม 2541.
- ศิริรัตนบุษบง, พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า และ พูนพิศ อมาตยกุล. ทุนกระหม่อมบริพัตรกับ การดนตรี. กรุงเทพมหานคร: บริษัทจันทน์พาณิชย์ จำกัด, 2524.
- ศิระสิทธิ์ ภูเพ็ชร และ ส่งศรี ประพัฒน์ทอง, บรรณาธิการ. ดุริยางค์สถานศิลป์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2535.
- ศิลปากร, กรม. คู่มือนักเรียนวิทยาลัยนาฏศิลป์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, (ม.ป.ป.).
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. ดนตรีไทยมัธยมศึกษา ครั้งที่ 11 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2521.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. เชิดชูเกียรติ 100 ปี ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป จำกัด, 2534. (สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติจัดพิมพ์ในงานเชิดชูเกียรติ 100 ปี ครูพุ่ม บาปุยะวาทย์).
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2534). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2535.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นกลาง พุทธศักราช 2524. กรุงเทพมหานคร: เอกศิลป์การพิมพ์, 2526.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. หลักสูตรนาฏศิลป์ขั้นสูง พุทธศักราช 2527. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทประชาชน จำกัด, 2537.
- ศุภชัย จันทรสุวรรณ. การวิเคราะห์แนวพระราชดำริและบทบาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในการส่งเสริมการศึกษาทางด้านนาฏศิลป์และดนตรี: การศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนพรานหลวงในพระบรมราชูปถัมภ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาค วิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
- ศุภนิธย์ วัฒนธาดา. พื้นฐานการศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2520.
- ศิลปากร, กรม. กองการสังคีต. นาฏดุริยางค์ศิลป์ไทยกรุงรัตนโกสินทร์ เล่มที่ 7 ศิลปวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ยูนิเด็คโปรดักชั่น จำกัด, 2525.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. ดุริยางค์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. แนวคิดและวิธีการของมนตรี ตราโมท ในการอนุรักษ์และถ่ายทอดดนตรีไทยและเพลงไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.
- สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. การศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2532.

- ยมโดย เพ็ญพงศา. เพลงมโหรีโบราณ. ใน ที่ระลึกงานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 27. หน้า 105. (ม.ป.ท.), 2532.
- ยอร์จ เอ แอ็ดดิงก์. บันทึกประวัติบุคคล: เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ. แปลโดยอรรถัย อาจอ่า. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- ยุพาภรณ์ แจ้งเจนกิจ. การศึกษาของสตรีไทย: ศึกษากรณีเฉพาะของโรงเรียนวาทินี พ.ศ.2447-2503. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.
- เยื่อ วิชัยดิษฐ์. ระบบสังคมไทย. วารสารวัฒนธรรม ฉบับที่ 9 (2507): 2.
- ระดี วิเศษสุรการ (ผู้พูด). อดีตที่ประวัติน่าสนใจ [แถบเทปบันทึกเสียง]. 13 เมษายน 2529.
- รัตนารถ ว.รัตนะ. วิฤตกระจายเสียงแห่งประเทศไทย. 2 เล่ม, พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท., 2529.
- ระวีวรรณ ทับทิมศรี. สัมภาษณ์. 28 กุมภาพันธ์, 15 มีนาคม 2541.
- รัตนราชสุดา, สมเด็จพระเทพ. พิพิธภัณฑ์เครื่องดนตรีไทย. ใน ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 20. หน้า 65. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- รัตนา ดุงคสวัสดิ์. พื้นฐานการศึกษาทางสังคม. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสารัตถศึกษา, 2528.
- รุ่งทิวา กิจมี. จะเห็น: การสร้างและการบรรเลง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- ลิ้นจี่ หะวานนท์. การศึกษากับสังคมไทยก่อนสมัยปฏิรูปการศึกษา: วิเคราะห์จากหลักศิลาจารึกที่ 1 และกฎหมายตรา 3 ดวง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.
- วัลภา ชวัลยูอิน, พัชรินทร์ สุขประมุข, และ แสงจันทร์ ไตรเกษม. ศุภยางษ์สถานศิลป์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอัมรินทร์พรินต์ติ้งกรุ๊ป จำกัด, 2535.
- วารุณี ไอสถารมย์. การศึกษาในสังคมไทย พ.ศ.2411-พ.ศ.2475. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- วิกรม เมลาสนนท์. ดนตรีไทยมีครู. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 11. หน้า 104. กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์, 2521.
- วิทยาลัยครูสวนสุนันทา, ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม. ดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, (ม.ป.ป.).
- วรวีรย์ องค์คุตทรักษา. กระบวนการถ่ายทอดศิลปะการปี่พาทย์ของชาวเขาเผ่าเย้า บ้านห้วยแม่ซ้าย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536.
- วรวีรย์ วตินสรการ. การศึกษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.), 2519.
- ศักดิ์รินทร์ สุปญ, ภัทร เครือสุวรรณ และ ชิตพงษ์ ส่งเสริมวรวงศ์. ระดี วิเศษสุรการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด, 2531. (อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนางระดี วิเศษสุรการ).

- สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา. ความเป็นในครู. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.).
- สภวิทยาลัษรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนสุนันทา. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม. ดนตรีไทย. กรุงเทพมหานคร: อรุณการพิมพ์, (ม.ป.ป.).
- สัญญาวิ พิเศษสุรการ. สัมภาษณ์. 18 มกราคม 2541.
- สุกรี เจริญสุข, บรรณาธิการ. เพลงดนตรี. (ม.ป.ท.), 2538.
- สุขสันต์ พ่วงกลัด. เพราะพร้องพอสสามสายร้ายสำเนา. (ม.ป.ท.), 2538.
- สุขสันต์ พ่วงกลัด. การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในการถ่ายทอดการบรรเลงพอสสามสาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สุนันทา นิตยจินต์. การศึกษาของสตรีไทยระหว่างพุทธศักราช 2411 ถึง 2475. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- สุวัฒนา แสงทับทิม. สัมภาษณ์. 30 ตุลาคม 2541.
- สุจริตลักษณ์ ตีมดวง, วิจิตร เกิดวิศิษฐ์, อรรณจินดา ตีมดวง และ สุเอ็ด คชเสนี. ความเป็นมาและความเปลี่ยนแปลงในรอบ 200 ปี: มอญ. (ม.ป.ท.), 2526.
- สุดจิตต์ ดุริยประณีต. ศิลปินแห่งชาติ, สัมภาษณ์. 18 พฤษภาคม 2541.
- สุภัทราดิศ ดิศกุล, หม่อมเจ้า. ประวัติศาสตร์ ศิลปะ ประเทศใกล้เคียง. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์เนต พรินต์ติ้งเซนเตอร์ จำกัด, 2538.
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สุภาวงศ์ จันทวานิช. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- สุนน อมรวิวัฒน์. การสอนโดยสร้างสรรทัศนและโยนิโสมนสิการ. (ม.ป.ท., ม.ป.ป.).
- สุนน อมรวิวัฒน์ และคณะ. ความคิดและภูมิปัญญาไทยด้านการศึกษา. 2 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.
- สุรภักษ์ สวัสดิกุล, หม่อมหลวง. สัมภาษณ์. 20 กันยายน 2541.
- สุวิทย์ แก้วกระมล. ดนตรีไทยไร้สหรือ. ใน อนุสรณ์งานดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 27. หน้า 151. (ม.ป.ท.), 2539.
- สนิท สมัครการ. การวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยและวัฒนธรรมไทยเพื่ออนาคต. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์, 2537.
- สังวร พิชยนทรโยธิน. ประวัติการศึกษาตะวันตก. (ม.ป.ท.), 2524.
- เสงี่ยม เผ่าทองสุข. วิทยุในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ.2447 ถึง พ.ศ.2526. ใน อนุสรณ์ครบรอบ 50 ปี ของการตั้งงาน เสงี่ยม-วัฒนา เผ่าทองสุข หน้า 18-45. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์, 2526.

- สัมฤทธิ์ ทองเดือน. การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ของการถ่ายทอดงานปูนปั้นโดยภูมิปัญญาท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สำเนียง บัวทั้ง. สัมภาษณ์. 10 มกราคม 2540.
- สมปอง คำมุงกุล. การศึกษาในมณฑลลีสานในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาพื้นฐานการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
- สังศรี ประพัฒน์ทอง. สารพันมรดกไทย. (ม.ป.ท.), 2536. (กรมศิลปากรจัดพิมพ์เนื่องในมหามงคลเฉลิมพระเกียรติ 100 ปี วันพระบรมราชสมภพพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว).
- อนรรฆ จรรย์ยานนท์. เอื้อ ฉัตรเฉลิม ช่างจะเซ้แห่งเมืองชล. วารสารเพลงดนตรี. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 (มิถุนายน 2538): 79-82.
- อนันต์ นาคคง. สัมภาษณ์. 7 มกราคม 2541.
- อัครเดช อยู่ผาสุข. การศึกษาเปรียบเทียบการถ่ายทอดงานแกะสลักไม้ด้วยวิธีการแบบพื้นบ้านในจังหวัดลำปางและวิธีการสอนงานแกะสลักไม้ในวิทยาเขตเพาะช่าง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. 48 ปีของข้าพเจ้าและบทความบางเรื่อง. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, 2526.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. ทฤษฎีและปฏิบัติดนตรีไทย ภาค 2. คู่มือฝึกเครื่องสายไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทประยูรวงศ์ จำกัด, 2525.
- อุทุมพร สุนทรเวช. วังหลวง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2526.
- เอ.อาร์. เทรเซอร์เวย์. การศึกษาเปรียบเทียบ. แปลโดย ชนิตา รักษ์พลเมือง. (ม.ป.ท.), 2525.
- เอื้อ ฉัตรเฉลิม. สัมภาษณ์. 10, 14 มกราคม 2541.
- เอื้อพงศ์ จตุรธำรง. เรียนด้วยใจ. ใน อนุสรณ์งานฉลองอายุ 90 ปี อาจารย์เจริญใจ สุนทรวาทิน หน้า 214. กรุงเทพมหานคร: (ม.ป.ท.), 2538.
- อำไพ ธนโกเศศ. สัมภาษณ์. 5 พฤษภาคม 2541.

ภาคผนวก

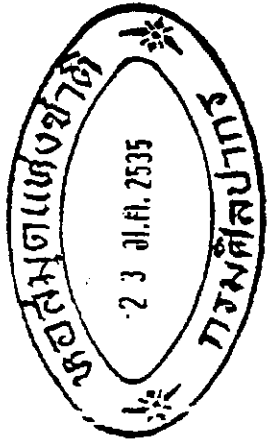
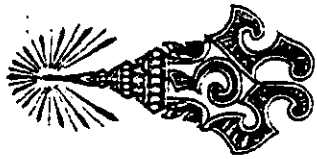
สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

อักษรานุกรมนามสกุลพระราชทานในพระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อักษรานุกรมนามสกุลพระราชนาน

ใน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

คณะกรรมการรวบรวมและค้นคว้าเกี่ยวกับพระราชานิพนธ์ ฯลฯ
ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

รวบรวม

(สำเนา)

วชิราวุฒ ปร

ขอใ้ตามสกุลพระยักษะสมมติ (แปลง)

ตามที่ออกมาเห็นว่า "ชนโกเศศ" เขียนเป็นแก้ว

อักษรโรมัน ว่า *Dhanakoses* อันเป็น

มงคลนาม

ขอใ้สกุลชนโกเศศใ้ความเจริญรุ่งเรือง

อันคงอยู่ในกรุงสยามชั่วกาลปาวสาน

พระตำหนักจักรลดาภิเษก

วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๔๕๖

อันดับ เฉพาะ ผู้พิมพ์	นามสกุล (อักษรโรมัน)	พระราชาชน	วันเดือนปี	นามสกุล เลขที่
๑	ธนะโกสท (Dhanakoses)	พระอภัยสมบัติ (เปล่ง) เจ้ากรมภาษีสุวา กรมตุลาการ เป็นหลานหมื่นภานุมาทุสน์ (ธน)	๒๑ ก.ย. ๒๔๕๖	๖๖๖
๒	ธนะกุลปต์ (Dhanagupta)	ขุนพิพิธภูษา (ทรัพย์) กรมภูษามาตา กระทรวงวัง	๒๓ ต.ก. ๒๔๕๖	๕๔๔
๓	ธนะชท (Dhanajata)	นักเวียงแพทยเสื่อป่า บุญเกิด กรมนักเวียงแพทยเสื่อป่าหลวง	๘ พ.ย. ๒๔๖๔	๖๐๕๐
๔	ธนะพุทธ (Dhanabuddhi)	นายร้อยตรี เปา กรมทหารบก วาที่ ๘ ปู่ชื่อทรัพย์ บิดาชื่อหุด	๑๐ มี.ก. ๒๔๕๗	๓๔๕๐
๕	ธนะภูมิ (Dhanabhomi)	ขุนสุขมาภูนิคมภักดี (ทิม) ปลัดกรมในสมเด็จพระนางเจ้าสุทธมาลมารศรี พระราชเทวี (ในรัชกาลที่ ๕) ปู่ชื่อสิน ทาดชื่ออยู่	๑๖ พ.ก. ๒๔๖๖	๕๔๓๖
๖	ธนะวัชท์ (Dhanarajata)	นายพันตรี หลวงเรืองเดชนันต์ (ทองดี) กรมยุทธศาสตร์ทหารบก ปู่ชื่อพระนายก- นิคมวิจารณ์ (สิน) บิดาชื่อพระชำนาญอักษร (เงิน)	๑๕ มี.ย. ๒๔๕๗	๑๕๖๑
๗	ธนะถัมพะ			
๘	ธนะวานิช (Dhanavanija)	นักเวียงแพทยเสื่อป่า ทิม กรมนักเวียงแพทยเสื่อป่าหลวง ปู่ทาดชื่อทรัพย์ ปู่ชื่อสุก บิดาชื่อเปีย	๑๗ ต.ก. ๒๔๖๕	๖๖๐๔
๙	ธนะเวส (Dhanavesa)	นักเวียงแพทยทหารกระบี่ เป็ลื่อง (เล็ก) กรมมหาดพิศ ปุตรนายสิน พ่อคำ	๑๘ มี.ก. ๒๔๕๗	๖๐๕๗
๑๐	ธนะชัยปุระนะ			
๑๑	ธนะชติย์ (Dhanasathiya)	นายร้อยตำรวจตรี ปู่ช่วย กองตำรวจกรมณฑลสุราษฎร์ บิดาชื่อสิน ทาดชื่ออุป	๓๑ ก.ก. ๒๔๕๘	๖๔๖๖
๑๒	ธนะสิริ (Dhanasiri)	หลวงหังรณการโกศล (เป้อม) ปลัดกรมกองกลาง กระทรวงธรรมการ ปู่ชื่อทรัพย์ บิดาชื่อศรี	๑๐ ต.ก. ๒๔๕๘	๖๖๖๗
๑๓	ธนะอังกูร (Dhanasankura)	หลวงรัตนวงษ์ (ฝั่ง) กรมการพิเศษ จังหวัดร้อยเอ็จ ปู่ชื่อพระยาขัติยวงษา (สีลัง)	๕ เม.ย. ๒๔๖๖	๕๔๐๐
๑๔	ธนะเกว (Dhanasena)	นายร้อยตรี จิต กรมตำรวจภูธร ปู่ชื่อสิน	๑๒ มี.ก. ๒๔๕๖	๑๑๕๗
๑๕	ธนะเสวี (Dhanasevi)	พระยาสมมติยธาธิบาล (ทรัพย์) เจ้ากรมคลัง กระทรวงวัง	๓๓ ก.ก. ๒๔๕๖	๖๔๕๕
๑๖	ธนะสุนทร (Dhanasundara)	นายบำงอรบรมบาท (สิน) หุ้มแพรเวรฤทธิ์ กรมมหาดเล็ก	๗ ต.ก. ๒๔๕๖	๕๔๕๕

ภาคผนวก ข.

**โน้ตเพลงสดสงวน (เถา) เพลงเทพบรรทมสามชั้นของ
ครุระตี วิเศษสุรการ**

**สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**

๓

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

๓๕๔๕ ๓๕๐ ๐๕

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

กลับท

๓๕

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

กลับท

๓๖

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

กลับท

100 2

Handwritten musical notation on ten staves. Each staff contains a sequence of notes and rests, with some notes grouped by beams. The notation is dense and fills most of the page.

100 2

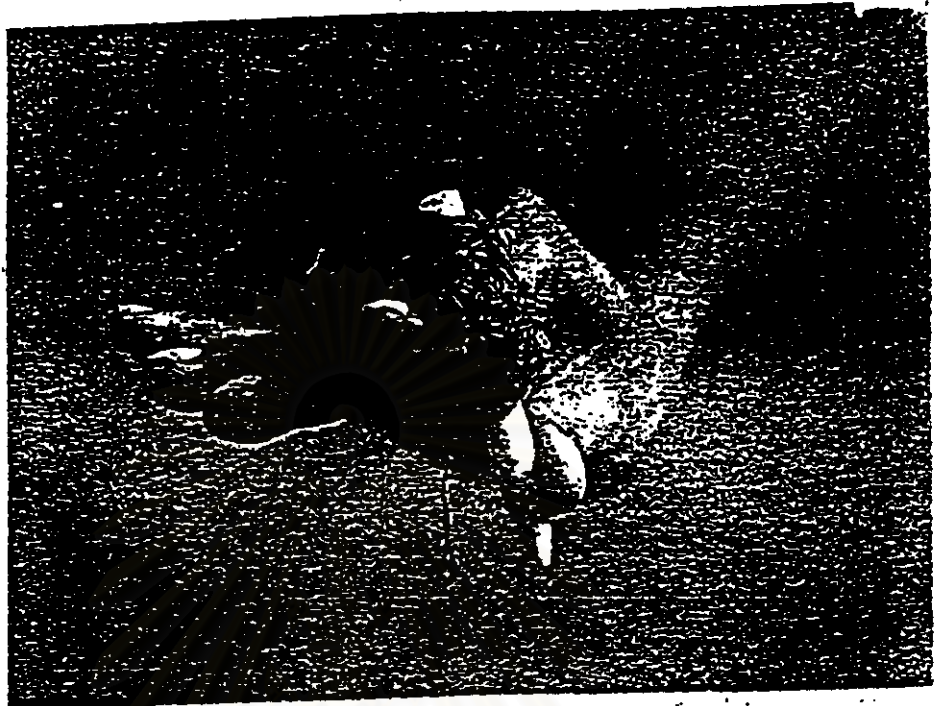

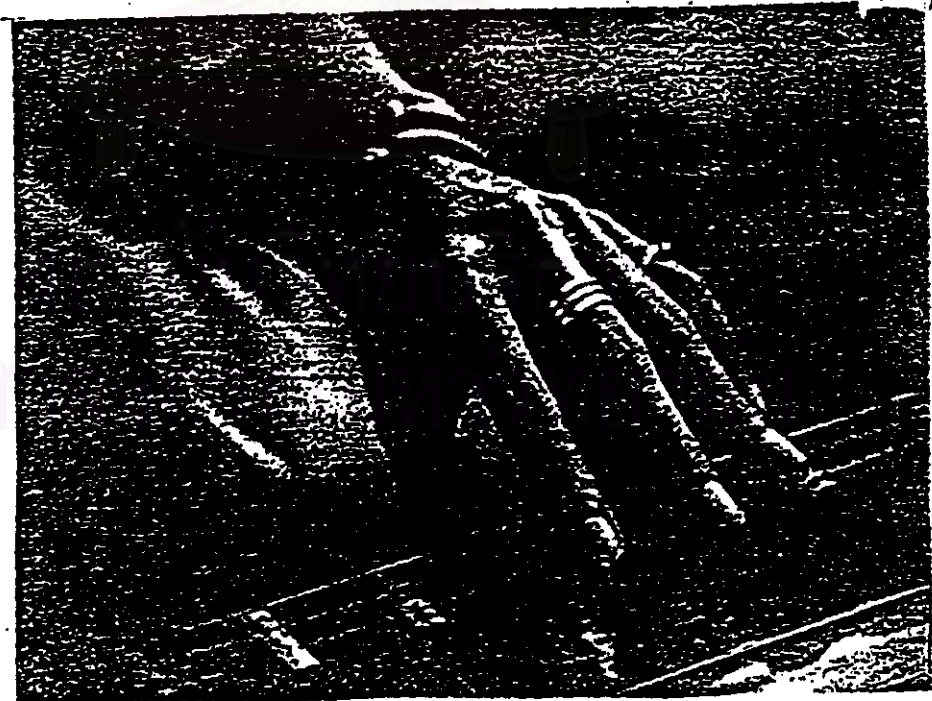
ภาคผนวก ค.

วิธีการบรรเลงจะเข้ตามแบบของครุระตี วิเศษสุรการ
วิธีการบรรเลงจะเข้ตามแบบของครุทองดี สุจริตกุล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

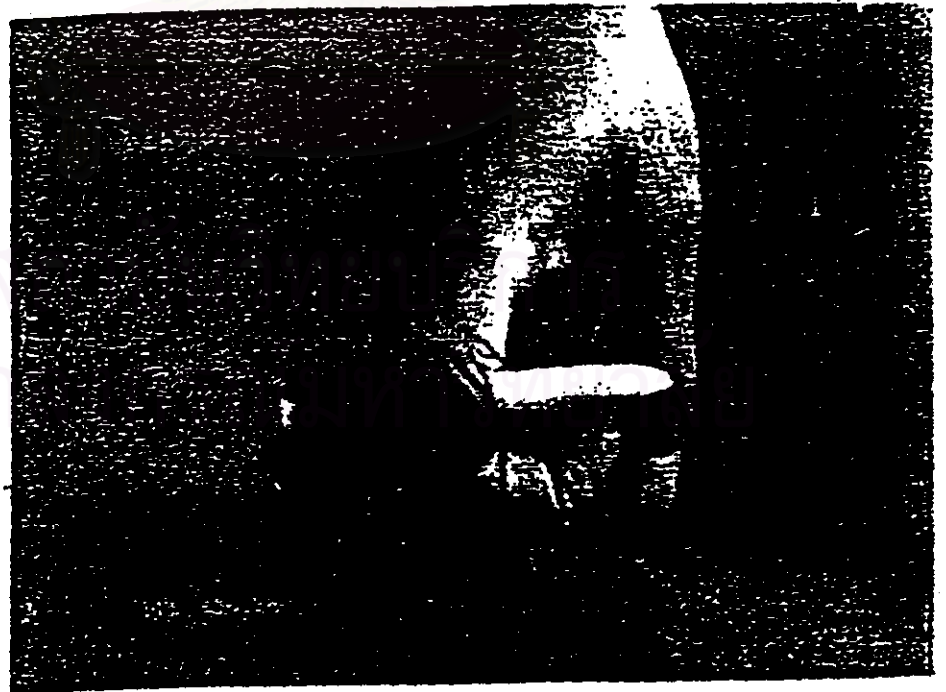
การใช้มือขวา

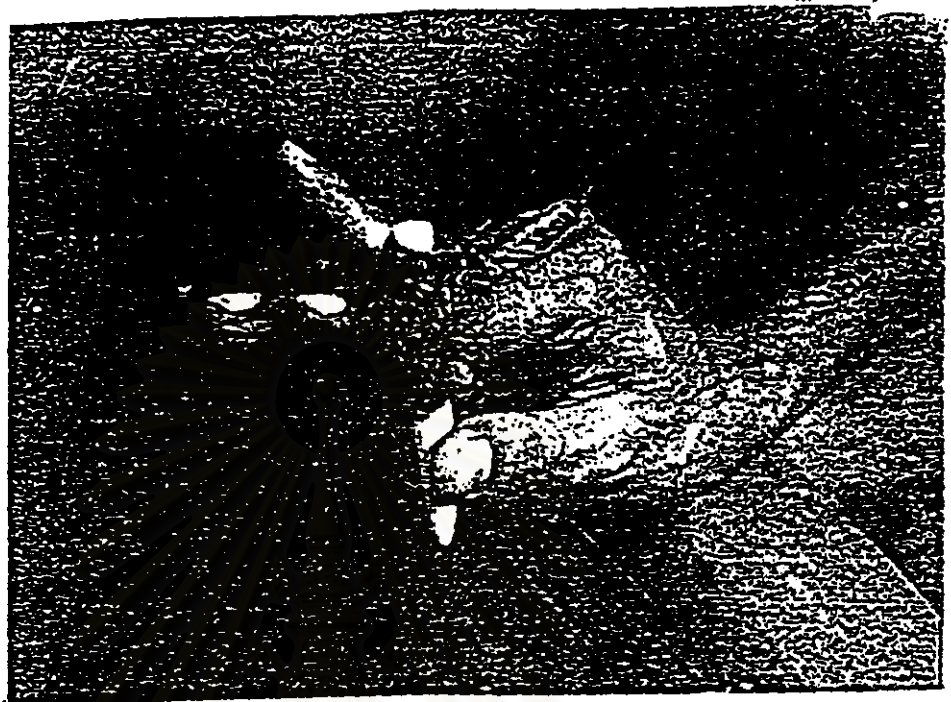
การใช้มือซ้าย

การพันไม้ติด 1

การพันไม้ติด 2

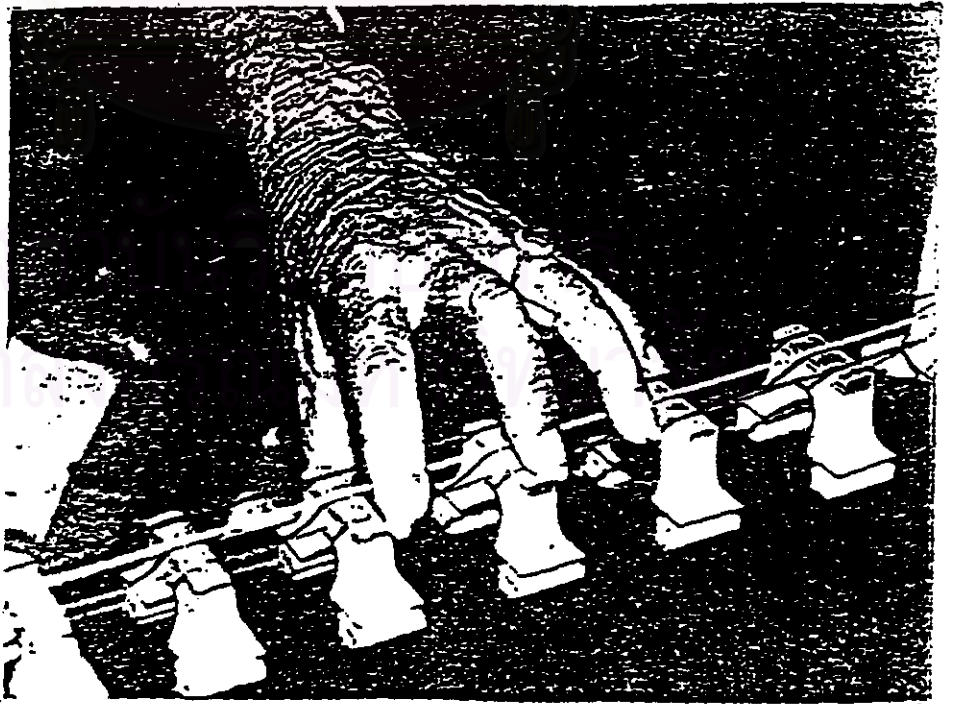
การฟื้นฟูจิตใจ 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

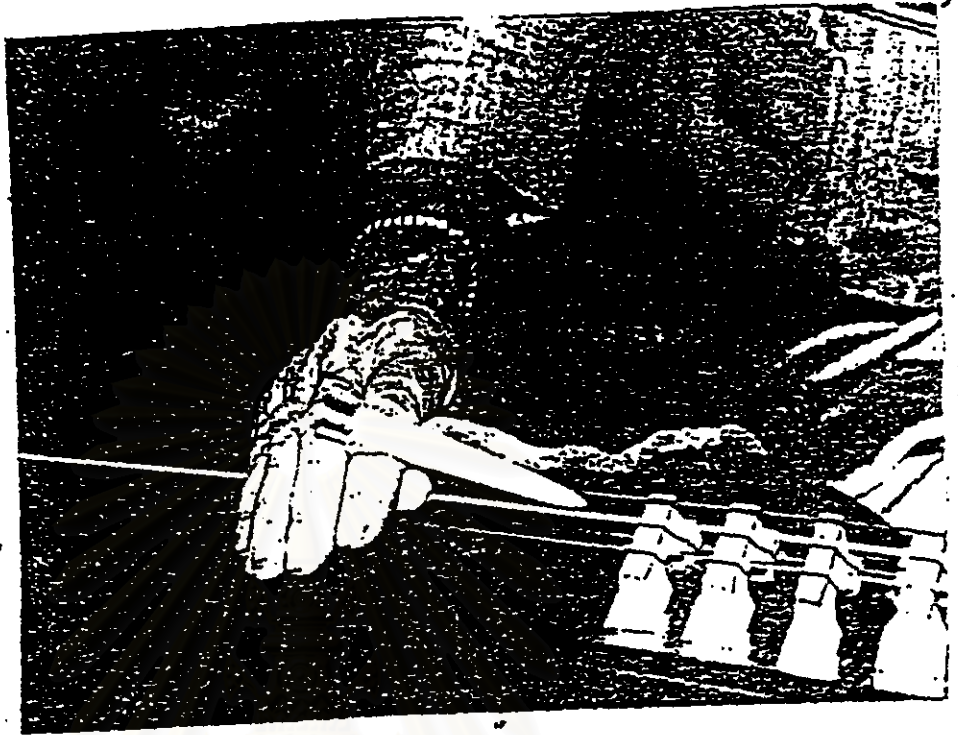

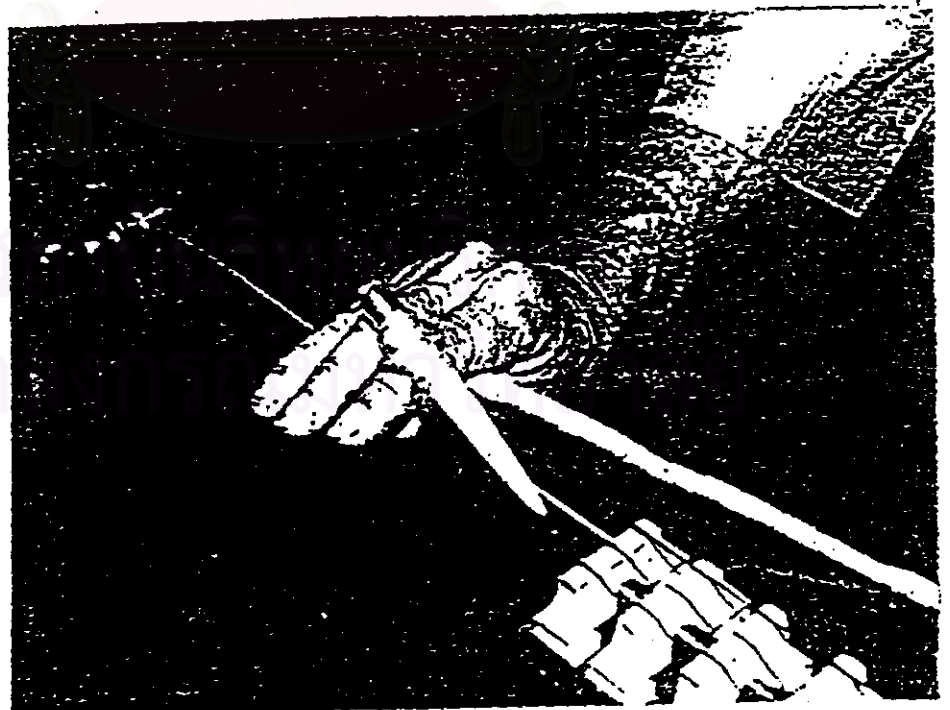
การใช้มือขวา

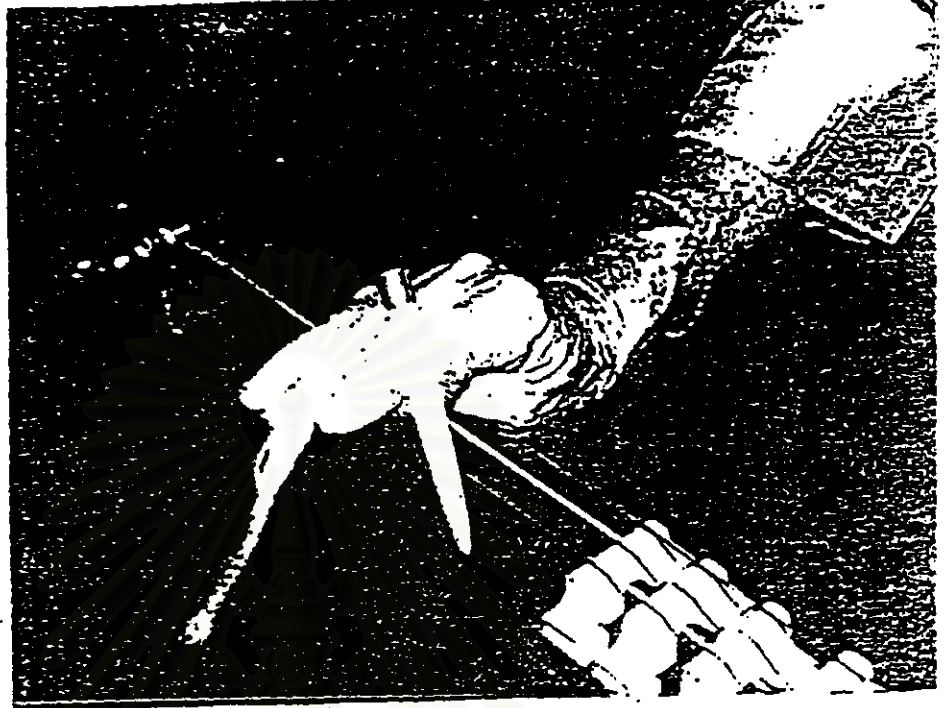
การใช้มือซ้าย

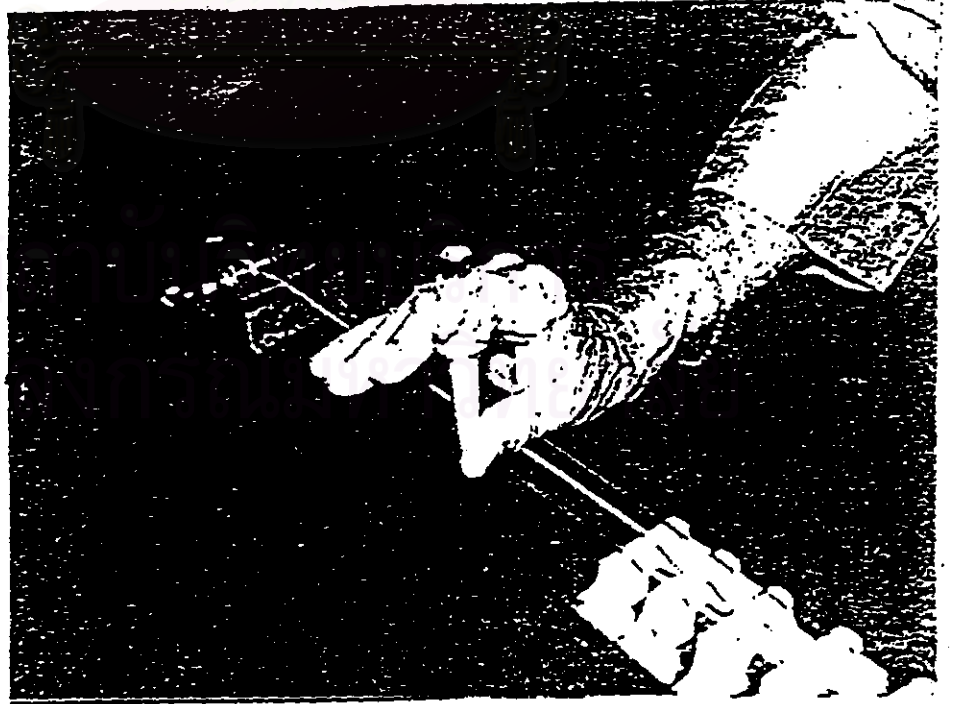
การพันไม้ติด 1

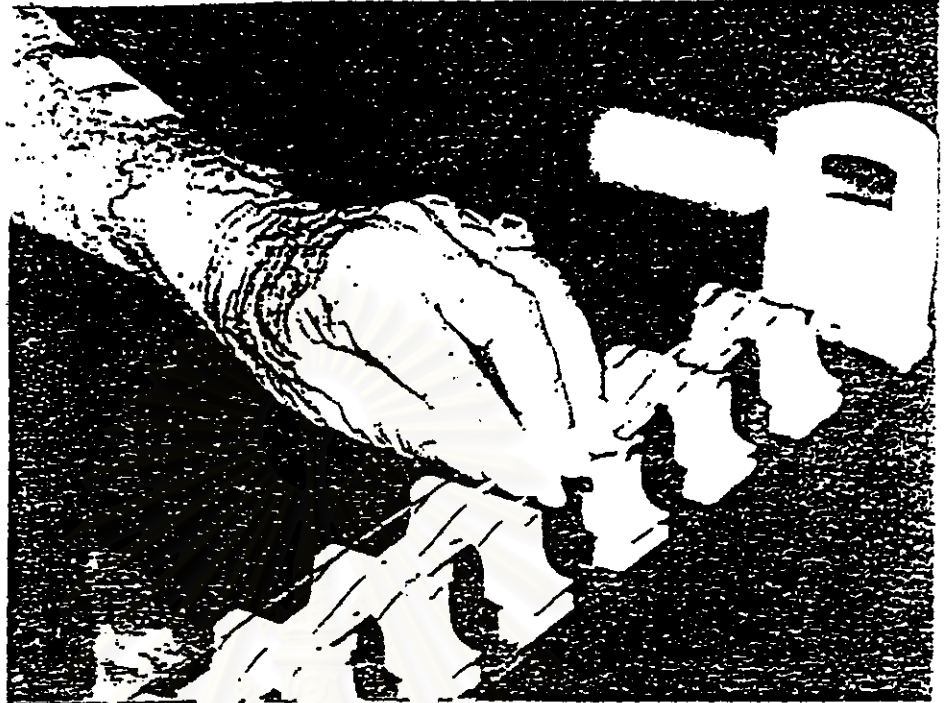
การพันไม้ติด 2

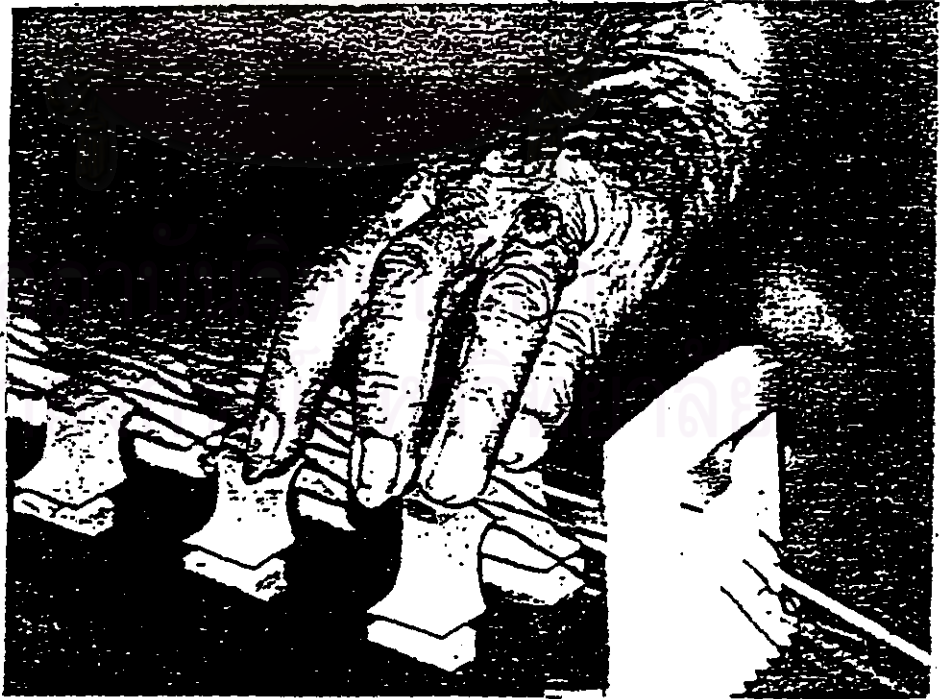
การพันไม้ดีด 3

การพันไม้ดีด 4

การทิ้งกระดาษสายลวด

การทิ้งกระดาษสายลวด

ภาคผนวก ง.

เกณฑ์การประเมินด้านจะเข้ของทบวงมหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จะเข้

1. การสำรวจความพร้อมและปรับเครื่องมือก่อนการบรรเลง

1.1 การวางจะเข้

- 1.1.1 ด้านหัวซึ่งเป็นส่วนที่เรียกว่ากระพุง (กลองเสียง) จะอยู่ทางด้านขวามือของผู้บรรเลง
- 1.1.2 เลือกพื้นที่ที่จะวางจะเข้ได้เหมาะสม

1.2 สํารวจจะเข้

- 1.2.1 จะเข้ไม่โคลงเคลง และไม่โยก
- 1.2.2 จะเข้ต้องไม่ร้าวหรือแตก
- 1.2.3 ถ้าจะเข้ร้าว ต้องทดสอบคุณภาพเสียง
- 1.2.4 เปรียบเทียบและบอกได้ว่าจะเข้ตัวใดเสียงดีกว่ากัน
- 1.2.5 เลือกจะเข้ได้เหมาะสมในด้านคุณภาพเสียงและกำลังที่ใช้ดี

1.3 ชาจะเข้

- 1.3.1 ชาต้องไม่หลวมถ้าเป็นชาที่ไม่ได้ฝังไว้กับตัวจะเข้ แต่เป็นชาที่ขันด้วยน๊อตหรือสกรู ต้องทดสอบดูว่าแน่นหรือไม่ และต้องทดสอบเสียง เพราะถ้า น๊อตหรือสกรูหลวม เสียงจะผิดปกติได้

1.4 ลูกบิดจะเข้

- 1.4.1 อยู่ในสภาพสมบูรณ์

1.5 สายจะเข้

- 1.5.1 สายครบ 3 สาย
- 1.5.2 สายวางพาดอยู่ในร่องบนหย่อง และพาดอยู่บนแหนดที่วางอยู่บนโต๊ะอย่างถูกต้อง
- 1.5.3 สายอยู่ถูกตำแหน่ง ได้แก่ สายเอก สายทุ้ม (สายกลาง) และสายลวด โดยเรียงจากด้านนอกเข้าหาตัวผู้บรรเลง เมื่อวางจะเข้ถูกตำแหน่งที่จะบรรเลง
- 1.5.4 ระยะห่างระหว่างแต่ละสายถูกต้อง คือ ประมาณไม่เกิน 1 ซม. และสายชนานกันโดยตลอด
- 1.5.5 บอกลักษณะของวัสดุที่ทำสายได้ และบอกคุณภาพของสายแต่ละชนิดได้
- 1.5.6 สายต้องไม่สัมผัสกับสายของนม ซึ่งปกติควรอยู่สูงกว่าประมาณ 2-3 มม.
- 1.5.7 เทียบเสียงได้ถูกต้อง โดยเทียบกับเสียงของขลุ่ยเพียงออ ดังนี้
สายเอก เทียบได้กับเสียงโศดำ

สายท่อม เทียบกับสายเอก โดยกดสายท่อมนมที่ 3 แล้วได้เสียงตรงกับสายเอก เสียง สายเปล่า

สายลาวด เทียบกับสายท่อม โดยกดสายลาวดนมที่ 4 แล้วได้เสียงตรงกับเสียงของสายท่อมเสียงสายเปล่า (ต่ำเป็นคู่แปด กับสายเอก)

1.5.8 เลือกขนาดของสายเอก และสายท่อมได้เหมาะสมกับธรรมชาติของจะเข้ตัวนั้นโดยเสียงที่เกิดจากการบรรเลงเหมาะสมกับธรรมชาติของจะเข้

1.6 ชุ่ม (หย่อง)

1.6.1 มีชุ่ม ตั้งตรงและตั้งได้จากขวางกับตัวจะเข้

1.6.2 ชุ่มต้องรองรับสายสูงต่ำได้สัดส่วนกับตัวจะเข้ในลักษณะที่ถูกต้อง

1.7 นม

1.7.1 มีครบ 11 นม

1.7.2 นมเรียงถูกต้องตามขนาดและความสูงต่ำ อย่างสัมพันธ์ระดับเสียง โดยนมที่สูงที่สุด (นมที่ 1) อยู่ทางหางจะเข้

1.7.3 บอกความลึกของนมที่เป็นแอ่งมากจนอาจทำให้เสียงด้อยคุณภาพ และตัดไม้ได้

1.7.4 ตัดนมได้ถูกตำแหน่งโดยเสียงไม่เพี้ยน

1.7.5 ตัดนมได้ถูกตำแหน่ง ได้เสียงที่ใสกังวาน และไม่ทำให้ต้องออกแรงตีคมากเกินไป (จะเข้หนัก)

1.8 โຕ้ะ

1.8.1 อยู่ในรางนม บนโຕ้ะมี آهنอยู่

1.8.2 آهنไม่อยู่ที่จุดบุบ หรือจุดสูงที่สุดของโຕ้ะ

1.8.3 โຕ้ะอยู่ในสภาพสมบูรณ์ และตั้งอยู่ในลักษณะที่ถูกต้อง

1.9 แหน

1.9.1 มี آهنรองรับสายจะเข้อยู่บนโຕ้ะ 2 ชั้น คือรองรับสายเอกกับสายท่อม 1 ชั้น และรองรับสายลาวดอีก 1 ชั้น

1.9.2 สามารถปรับตำแหน่งของ آهن หากจุดที่เสียงไพเราะจนได้เสียงที่มีคุณภาพเหมาะสม

1.9.3 สามารถเลือกวัสดุทำ آهنและตกแต่งเพื่อปรับปรุงคุณภาพของเสียงให้เหมาะสมได้

1.10 หลัก

1.10.1 อยู่ในลักษณะที่สมบูรณ์และแข็งแรง

1.11 ไม้ติด และเชือกพันไม้ติด

1.11.1 พันไม้ติดได้ถูกต้อง

- 1.11.1.1 โดยจับไม้ตัดพาดขวางตั้งฉากระหว่างข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ของนิ้วชี้ โดยปลายไม้ตัดอยู่ทางด้านหัวแม่มือ และหนีบเชือกพันไม้ตัดไว้ด้วยนิ้วชี้และนิ้วกลาง หรือใช้นิ้วกลางและนิ้วหัวแม่มือ จับไม้ตัดที่ตั้งไว้ โดยพาดไม้ตัดไว้กับท่อนกลางของนิ้วชี้ก่อนที่จะพันเชือก
- 1.11.1.2 พัน (เคียน) ไม้จากบนลงล่างไขว้สลับกัน 2 รอบ และพันคาดคออีก 1-2 รอบ แล้วใช้ส่วนปลายของเชือกซึ่งดักเป็นเปียไว้แล้วขมวดหาง 1 รอบก่อนดึงหางเชือกตามเงื่อนไขกระชับ
- 1.11.1.3 เมื่อพันแล้ว และคว่ำมือขนานกับพื้น ไม้ตัดจะตะแคงทำมุมประมาณ 45 องศากับแนวราบ
- 1.11.1.4 พันเชือกพันไม้ตัดได้แน่น โดยสังเกตได้ว่าเมื่อใช้นิ้วหัวแม่มือ กดปลายไม้ตัด นิ้วชี้จะบิดตามแรงกด
- 1.11.2 เมื่อพันเชือกแล้ว บอกได้ว่าความยาวของเชือกพันไม้ตัดเหมาะสมกับนิ้วผู้บรรเลงหรือไม่
- 1.11.3 สามารถเลือกขนาดไม้ตัด และเชือกที่ใช้พันได้เหมาะสม โดยเมื่อพันเชือกแล้ว และพร้อมที่จะดีด สัดส่วนของการใช้มือและนิ้วถูกต้องในกระบวนการดีดจะเห็น คือมือจะโค้งสวยและอยู่ในลักษณะตามสบาย ไม่เกร็งมือจนต้องงอหลังมือเพราะไม้สั้นเกินไป หรือเหยียดนิ้วมือเกินไปเพราะไม้ดีดยาว

1.12 การใส่สาย และขึ้นสาย

1.12.1 สายจะเห็นมี 2 ลักษณะ การใส่สายจึงแตกต่างกัน ดังนี้

ก. การใส่สายที่เป็นซด หรือกุ่ม ต้องเริ่มต้นใส่จากทางลูกบิดขึ้นมาหาหลัก

ข. การใส่สายที่มีความยาวเฉพาะตัวจะเห็น สามารถใส่ได้ 2 แบบ คือจะเริ่มใส่ทางลูกบิด ตามวิธีที่ 1 หรือจะเริ่มต้นใส่ด้วยการผูกปลายสายข้างหนึ่งไว้กับหลักก่อนก็ได้ แล้วจึงนำอีกปลายไปที่ลูกบิด

รายละเอียดของวิธีการใส่สายมีดังนี้

วิธีที่ 1 การเปลี่ยนสายโดยเริ่มต้นด้วยการร้อยสายเข้ารูที่ลูกบิด ร้อยสายเข้ารูที่ลูกบิด ลอดและพาดสายผ่านหย่องถูกต้องตามตำแหน่งของสายแล้วพาดสายบนแทนที่อยู่บนโต๊ะไปผูกไว้ที่หลักด้วยเงื่อนผูกซุง กรณีใส่สายที่ยาวเป็นซดหรือเป็นกุ่ม จับทั้งซดไขว้ 2 รอบ แล้วบิดลูกบิดลง (กรณีใช้มือซ้าย) จนแน่น แขนงซดที่เหลือไว้ที่ลูกบิดซึ่งมักจะเป็นที่ลูกบิดของสายลวดเพื่อความเรียบร้อยไม่รุงรัง

วิธีที่ 2 การเปลี่ยนสายโดยเริ่มต้นด้วยการผูกปลายสายกับหลัก ผูกปลายสายข้างหนึ่งกับหลักด้วยเงื่อนไขผูกขง พาดสายบนโต๊ะผ่านนม ลอดและพาดต่อไปบนหย่อง ผ่านลงไปในรางใหม่ ร้อยสายเข้ารูที่ถูกบิดตั้งสายจนถึงก่อนหมุนลูกบิดลง (กรณีใช้มือซ้าย) ด้วยการให้สายพาดอยู่บนลูกบิด โดยให้พันทับสายที่โผล่พ้นออกมาจากรูที่ถูกบิด

1.12.2 ขึ้นสายได้ถูกต้อง แล้วสายไม่รูด

1.12.3 สายต้องขนานกันสม่ำเสมอทั้งสามสายตามร่องของหย่อง แต่ละสายต้องไม่ชิดกัน โดยสายเอกและสายลวดต้องไม่หมิ่นขอบของนมทุกอันเกินไป

1.12.4 ระยะห่างของแต่ละสาย ประมาณไม่เกิน 1.0 ซม.

1.13 การทดสอบและปรับเสียง

สามารถทดสอบได้ดังนี้

1.13.1 ตั้งเสียงสายเปล่าทั้งสามสายได้ตรงเสียง

1.13.2 คีตสายเอกสายเปล่า เปรียบเทียบกับเมื่อกดสายทึมที่นมที่ 3 ต้องเป็นเสียงเดียวกัน

1.13.3 คีตสายทึมสายเปล่า เปรียบเทียบกับเมื่อกดสายลวดที่นมที่ 4 ต้องเป็นเสียงเดียวกัน

1.13.4 คีตสายเอกและสายลวดเปล่าต้องได้เสียงเดียวกันกับเมื่อกดสายทึมที่นมที่ 3 และถ้าพบว่าเสียงเรเพี้ยนต่ำหรือสูงต้องทดสอบต่อไปเพราะมักจะเพี้ยนตั้งแต่นมที่ 6 ขึ้นไปจนถึงนมที่ 11 และจะเพี้ยนมากขึ้นไปตามลำดับ แสดงว่าได้เคลื่อนเพราะนมติดกาวยู่ การทดสอบขั้นต่อไปมีดังนี้

1.13.5 เมื่อกดที่บริเวณกึ่งกลางสาย ซึ่งเป็นคู่หลักกับสายเปล่า (กดที่นมที่ 7) ต้องได้เสียงเป็นคู่แปดของสายเปล่า

1.13.6 ส้ารวจโต๊ะ ถ้าคู่แปดเสียงเพี้ยนต่ำ ต้องขยับโต๊ะไปทางซ้ายมือ (ทางจะเห็น) จนได้เสียงที่ถูกต้อง

1.13.7 ถ้าเสียงยังไม่สมบูรณ์ ต้องสำรวจระดับและระยะของนมว่าถูกต้องหรือไม่

1.13.8 ถ้าทุกอย่างข้างต้นปกติ แต่เสียงยังไม่มีคุณภาพ ต้องสำรวจและปรับขนาดหรือตำแหน่งของ آهن

2. ทำนั้ง

2.1 นั่งพับเพียบ ขาชิดกันพองาม

2.2 ส้าตัวตรง ไม่ก้มหน้า ตัวเฉียงไปทางหางจะเข้ หรือทางซ้ายมือของผู้บรรเลง

2.3 เข่าขวาต้องเข้านุมตรงรอยต่อระหว่างหัวกับหางจะเข้

3. ทำจัน

- 3.1 แขนและลำตัว ต้องอยู่ในลักษณะตามสบายไม่เหียดเกร็ง
- 3.2 มือซ้าย เป็นมือบังคับเสียงต้องกดสายเพื่อติดให้เกิดเสียงด้วยปลายนิ้วมือ ดังนี้
- 3.2.1 มืออยู่ในลักษณะหย่งนิ้ว ไม่เหยียดนิ้วมือตรง
- 3.2.2 กดด้วยบริเวณท้องนิ้ว ห่างจากปลายนิ้วประมาณ 1 ซม.
- 3.2.3 กดสายทางด้านซ้ายของสากนวม เพื่อให้เกิดเสียงตามต้องการ
- 3.2.4 ปลายนิ้วหัวแม่มือแตะไว้ที่ขอบนอกของจะเข้เพื่อประคองไว้และเป็นจุดยืนให้มืออยู่ในระดับที่เหมาะสม ไม่ยกขึ้นลง หรือเลื่อนมือมากเกิดความจำเป็น
- 3.2.5 บังคับให้เกิดเสียงที่สายเอกและสายทุ้มเสียงสามนิ้ว คือไม่ใช้นิ้วก้อยและนิ้วหัวแม่มือบังคับเสียง
- 3.2.6 นิ้วทั้ง 5 นิ้วมีโอกาสในการใช้ควบคุมเสียงที่สายลวด แล้วแต่กรณี
- 3.3 มือขวา เป็นมือที่ติดให้เกิดเสียง
- 3.3.1 คว่ำมือที่พันไม้ดีดอย่างเหมาะสมแล้วในลักษณะตะแคงมือออกด้านนอกเล็กน้อย โดยใช้สันมือทางด้านนิ้วก้อยวางเป็นจุดหลักในการบรรเลง ตรงจุดกึ่งกลางระหว่างโต๊ะกับนมที่ 11
- 3.3.2 นิ้วหัวแม่มือจะต้องเหยียดตรง ไม่ดันไม้ดีดด้วยการงอนิ้วหัวแม่มือส่วนนิ้วที่เหลือจะอยู่เรียงชิดกับนิ้วชี้เพื่อเป็นหลักหรือกำแพงให้กับนิ้วชี้ได้พักในลักษณะเช่นนี้ ไม้ดีดจะอยู่ในแนวตรงตลอดเวลา (ไม่เขี้ยว หรือ ควักสายระหว่างบรรเลง)
- หมายเหตุ หนึ่ง ในกรณีที่ต้องบรรเลงเป็นช่วงเวลายาวหลาย ๆ ชั่วโมง อนุโลมให้ผู้บรรเลงใช้นิ้วกลางช่วยนิ้วชี้ในการประคอง ไม้ดีดได้บ้างเป็นครั้งคราว

4. วิธีการบรรเลง

ลักษณะการดีดจะเข้มีดังต่อไปนี้

4.1 ดีดไม้ออก ไม้เข้า

ด้วยการดีดไม้ดีด “ออก” และ “เข้า” สลับกัน โดยเริ่มที่ไม้ดีดออกก่อน มีทั้งดีดสายเปล่าและดีดกดสาย ให้มีน้ำหนักเสียงเท่ากัน การประเณมมีดังนี้

4.1.1 การดีดสายเปล่า

- 4.1.1.1 ทดสอบโดยให้ดีดตั้งแต่ 2 ครั้งขึ้นไปไม้ดีดต้องจับด้วยไม้เข้าเสมอซึ่งเป็นพื้นฐานของการใช้ไม้ดีดออก-เข้าให้ถูกต้องกับทำนองเพลง
- 4.1.1.2 น้ำหนักมือในการดีดออกและดีดเข้าต้องได้เสียงดังเท่ากัน

4.1.2 การติดกดสาย ชนิดติดเรียงเสียง หรือไล่เสียงขึ้นลง

4.1.2.1 ตำแหน่งของนิ้วที่กดบนนมถูกต้อง คือ อยู่ชิดนมด้วยซ้ำ

4.1.2.2 ใช้นิ้วไล่เสียงตามตำแหน่งของนมทั้ง 11 นม ได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์

4.1.2.3 ติดได้เสียงถูกต้อง

4.1.2.4 ติดได้เสียงชัดเจน

4.1.3 การติดกดสาย ชนิดข้ามเสียงในทำนองที่ง่าย

4.1.3.1 ตำแหน่งของนิ้วที่กดบนนมถูกต้อง

4.1.3.2 ใช้นิ้วได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์

4.1.3.3 ติดได้เสียงถูกต้อง

4.1.2.4 ติดได้เสียงชัดเจน

4.2 ติดเสียงทึงนอย

การติดเสียงทึงนอย มีวิธีบังคับให้เกิดเสียงได้ 2 วิธี คือ

4.2.1 บังคับให้เกิดเสียงทึงนอย ด้วยนิ้วหัวแม่มือประกบกับนิ้วชี้หรือนิ้วกลาง และนิ้วก้อยกับนิ้วนาง

4.2.1.1 บังคับเสียงทึงนอยด้วยนิ้วหัวแม่มือประกบกับนิ้วชี้โดยกดสาย ลวด ด้วยนิ้วหัวแม่มือ แล้วติดให้เกิดเสียง “ทึง” และกดสายเอก ด้วยนิ้วชี้แล้วติดให้เกิดเสียง “นอย”

4.2.1.2 บังคับเสียงทึงนอยด้วยนิ้วหัวแม่มือประกบกับนิ้วกลางโดยกดสายลวดด้วยหัวแม่มือ แล้วติดให้เกิดเสียง “ทึง” และกดสายเอก ด้วยนิ้วกลาง แล้วติดให้เกิดเสียง “นอย”

4.2.1.3 บังคับเสียงทึงนอยด้วยนิ้วก้อยประกบกับนิ้วกลาง โดยกดสาย ลวดด้วยนิ้วก้อย แล้วติดให้เกิดเสียง “ทึง” และกดสายเอกด้วย นิ้วนาง แล้วติดให้เกิดเสียง “นอย”

4.2.1.4 การทึงนอยในสายเปล่า ไม่มีการใช้นิ้ว

4.2.2 บังคับให้เกิดเสียงทึงนอยด้วยนิ้วเพียงนิ้วเดียว (นิ้วชี้ หรือนิ้วกลาง หรือ นิ้วนาง)

4.2.2.1 กดสายลวดและสายเอกในการติดเสียง “ทึงนอย” ด้วยนิ้วชี้

4.2.2.2 กดสายลวดและสายเอกในการติดเสียง “ทึงนอย” ด้วยนิ้วกลาง

4.2.2.3 กดสายลวดและสายเอกในการติดเสียง “ทึงนอย” ด้วยนิ้วนาง

ทั้งนี้ ประเมินการติดเสียงทึงนอยตามการปฏิบัติถูกต้อง ตรงเสียง ชัดเจน และดังเท่ากัน

4.3 ติดเก็บ

คือการติดเพิ่มเสียงสอดแทรกให้ดีขึ้นกว่าเนื้อเพลงธรรมดา ดำเนินเป็นโน้ตไทย 1

ห้องจะมีตัวโน้ต 4 ตัว ด้วยการใช้นิ้วไม้คืดออก-เข้าสลับกันให้เกิดเสียงดังเสมอ
ประเมินตามหัวข้อต่อไปนี้

4.3.1 ใช้นิ้วได้ถูกต้อง โดย

- ก) ถ้าทำนองไล่ไปทางเสียงต่ำต้องใช้นิ้วนางเสมอ
- ข) ถ้าทำนองไล่ไปทางเสียงสูงต้องใช้นิ้วซี่เสมอ
- ค) เสียงซิดกันต้องใช้นิ้วที่ซิดกัน

4.3.2 ติดตั้งเท่ากันทั้งไม้เอกและไม้เข้า

4.3.3 ติดได้ความถี่สม่ำเสมอ ไม่โยก

4.4 คีตรว

คือการติดโดยใช้นิ้วไม้คืด คืดเข้าออกสลับกันถี่ ๆ โดยเสียงแต่ละเสียงต้องดังเสมอ

4.5 คีตรวด

4.5.1 คีตรวดสายลวด

ใช้นิ้วหัวแม่มือกับนิ้วชี้ ทำมือแบบการคืดทิงนอย คีตรวดที่สายลวดจากเสียง
หนึ่งไปหาอีกเสียงหนึ่ง ทั้งทางต่ำไปหาทางสูง หรือทางสูงมาหาทางต่ำ จะเริ่ม
ตันด้วยไม้คืดเข้าหรือออกนั้นขึ้นอยู่กับว่าคืดรวดจำนวนกี่เสียง ทั้งนี้ต้องจบลง
ด้วยไม้คืดเข้า

4.5.2 คีตรวดกรอ

คือการกรอไม้คืด ในขณะที่เดียวกันใช้มือซ้ายรวดสายจากเสียงหนึ่งไปหาอีกเสียง
หนึ่ง

4.5.3 คีตรวด (ตัว)

ใช้นิ้วชี้กดที่เสียงใดเสียงหนึ่ง คืดไม้คืดเข้าพร้อมกับรวดสาย จากเสียงหนึ่งไป
อีกเสียงหนึ่งทั้งนี้ต้องรวดจากเสียงต่ำไปหาเสียงสูง และโดยปกติจะต้องรวดขึ้น
เป็นคู่แปด

4.6 ติดควบเสียง (กระทบ 2 สาย)

คือการคืดเสียงใดเสียงหนึ่งในสายเอก โดยให้ไม้คืดไปกระทบสายกลาง ใช้นิ้วไม้คืด
“เข้า”

4.7 คีตสะบัดเสียง

คือการคืดโดยใช้นิ้วไม้คืด “เข้า-ออก-เข้า” และเพิ่มความเร็วจากการคืดเก็บปกติ
สองเสียงเป็สามเสียงในช่วงจังหวะเดียวกัน มีทั้งคืดสะบัดเสียงเดียว คืดสะบัดสอง
เสียงและคืดสะบัดสามเสียง

ทั้งนี้ การประเมินต้องคำนึงถึงหัวข้อต่อไปนี้

- ก) คีตสะบัดได้ชัดเจนทุกเสียง
- ข) คีตสะบัดได้ครบเสียง
- ค) น้ำหนักการคืดสะบัดเท่ากันทุกเสียง

แข่งการประเมินการติดสะบัดเสียงเป็น 3 ลักษณะตามชั้นความสามารถ คือ

4.7.1 ติดสะบัดเสียงเดียว

4.7.2 ติดสะบัดสองเสียง

4.7.3 ติดสะบัดสามเสียง

4.8 ติดเสียงปรียบ

คือการติดเสียงสะบัดที่สั้นและเร็วกว่าเสียงสะบัดปกติ ใช้ติดเน้นในตอนท้ายของวรรคเพลง เพื่อเพิ่มความนุ่มนวลของท่านอง ไม่ให้ห้วนเกินไป

4.9 ติดคบสาย

4.9.1 ติดสายลาวสายเปล่าด้วยไม้ “เข้า” หลังจากนั้นใช้นิ้วนาง หรือเล็กของนิ้วหัวแม่มือกดที่สาย ณ นมที่ต้องการ

4.9.2 ติดไม้เข้า (แต่ัว)

ใช้นิ้วนางกดที่เสียงใดเสียงหนึ่ง แล้วใช้นิ้วชี้คบข้ามไป 1 นม ทั้งนี้จะใช้เพียงไม้ติดเดียวที่นิ้วนาง

4.9.3 ติดไม้ติดเข้า ที่สายเปล่า

หลังจากนั้นใช้นิ้วนาง หรือนิ้วชี้ คบลงที่ละสาย ณ นมที่ต้องการ การจะคบด้วยนิ้วชี้หรือนิ้วนางนั้น ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการปฏิบัติ

4.9.4 ติดแล้วคบสายเอก

เป็นกลวิธีพิเศษ ใช้ในเพลงเดี่ยวชั้นสูง โดยติดสายเปล่าด้วยไม้ “ออก” แล้วกดนิ้วที่นมที่ต้องการ แล้วติดไม้ติด “เข้า” สลับกันไปตามท่านอง

4.10 ติดขยี้

คือการบรรเลงเพิ่มเติมเสียงให้ถี่ขึ้นจาก “เก็บ” อีก 1 เท่าตัว คือ 8 ตัวใน 1 ห้องไม้ดไทย

5. ความแม่นยำของท่านองหลัก

5.1 ความแม่นยำของท่านองหลักในการติดจะเข้ หมายถึง ถูกต้องตามท่านองเพลงของผู้ประพันธ์

6. ความแม่นยำตามทางบรรเลงของการติดจะเข้ แนวการดำเนินท่านอง และจังหวะ

6.1 ความแม่นยำตามทางบรรเลงของการติดจะเข้ เป็นการประเมินความสามารถในการบรรเลงตามทางของจะเข้ตามที่ได้ฝึกฝนกันมาจากครูดนตรี ทางเพลงเหล่านี้ได้ประดิษฐ์ ขึ้นมาจากท่านองหลักให้เหมาะสมกับลักษณะและบทบาทของจะเข้ ซึ่งจะผสมผสานกลวิธี หรือวิชาพิคนตรีไทยแต่ละชั้น อันอาจเป็นทางเพลงที่ครูผู้ใหญ่ทางดนตรีไทยได้ประดิษฐ์ขึ้นเป็นที่นิยมถ่ายทอดทางกัน หรือเป็นทางที่ครูดนตรีไทยผู้ฝึกได้ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติก็ได้

- 6.2 ความแม่นยำในแนวการดำเนินทางทำนอง หมายถึง บรรเลงได้ถูกต้องตามความซ้ำเร็วของทำนองเพลง
- 6.3 ความแม่นยำของจังหวะ หมายถึง บรรเลงได้ถูกต้องตามจังหวะสามัญ

7. คุณภาพเสียงและรสมือ

7.1 คุณภาพเสียง

คุณภาพของเสียงต้องมีความชัดเจน โปร่งใส ไม่มีเสียงลักษณะอื่นใดเข้าเจือปน

7.2 รสมือ

หมายถึง ความสามารถในการติดจะเซ้ เพื่อบังคับให้เกิดเสียงที่ฟังแล้วก่อให้เกิดความไพเราะ ซึ่งเกิดได้จากการได้ฝึกปฏิบัติมาโดยถูกต้องตามลำดับในการดำเนินทำนอง ซึ่งเหมาะสมกับการบรรเลงจะเซ้

8. การแปลทำนอง

หมายถึงความสามารถในการแจกแจงเนื้อทำนองเพลงโดยยึดเนื้อทำนองหลักของแต่ละเพลงเป็นแนวทางให้เกิดเป็นท่วงทำนองซึ่งเป็นทางของจะเซ้โดยเฉพาะการแปลทำนองนี้อาจทำให้เกิดทางจะเซ้ขึ้นได้หลายทาง (ยกเว้นเพลงบังคับทาง)

การประเมินการแปลทำนองแบ่งออกเป็น

- 8.1 สำหรับทางบรรเลงทั่วไป ในชั้น 5 และ 6
- 8.2 สำหรับเพลงเดี่ยวจะเซ้ ในชั้น 7,8,9,10 และ 11

9. ซิดความสามารถและสุนทรียะ

หมายถึงความสามารถของผู้บรรเลง ซึ่งมีความแม่นยำในทุกด้าน เช่น แม่นนิ้ว แม่นเสียง แม่นจังหวะ แม่นทาง สามารถทำเป็นทำนองพร้อมด้วยกลวิธีต่างๆ ของการติดจะเซ้โดยเฉพาะ ให้มีความหนัก เขา ซ้ำ เร็ว เข้าจังหวะได้อย่างถูกต้องสามารถสอดใส่อารมณ์เหมาะสมกับบทเพลงตามหลักวิชาและบทเพลงนั้นๆ จนเกิดเป็นความงามและความพึงพอใจ ทั้งฝ่ายผู้ฟังและผู้บรรเลง

10. การดูแลรักษาจะเซ้กายหลักการบรรเลง

- 10.1 ควรลดสายให้หย่อนพอประมาณ ทั้งนี้ต้องไม่ให้แทนหลุด
- 10.2 ต้องดูแลความสะอาดทุกครั้งก่อนเก็บเครื่องดนตรี
- 10.3 นำผ้า (ตัดไว้สำหรับตัวจะเซ้) มาคลุมให้มีชิด
- 10.4 ใช้มือถือจะเซ้โดยวิธีอุ้ม เอามุมกระพุ้งค้ำหน้าจะเซ้เข้ากับเอาผู้ถือ โดยให้หางจะเซ้ไปทางด้านตัวผู้ถือ นำเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

เกณฑ์การประเมินจะเข้

หัวข้อประเมิน	ชั้นที่ 1	ชั้นที่ 2	ชั้นที่ 3	ชั้นที่ 4	ชั้นที่ 5	ชั้นที่ 6
1.การสำรวจ ความพร้อมและ ปรับเครื่องมือก่อน การบรรเลง	1.1.1 ด้าน หัวอยู่ขามือ 1.2.1 ไม่ โคลง ไบโยก 1.5.1 สาย ครบ 3 สาย 1.5.2 สาย ทาบบนแทน ที่วางบนโต๊ะ 1.6.1 มีปุ่ม ตั้งตรงขวาง ตัวจะเข้ 1.7.1 มี 11 นม 1.8.1 โด้ะ อยู่ในระงม บนโต๊ะมี แทน	1.2.2 จะเข้ ไม่รวัวไม่แตก 1.5.3 สาย เอกทุ้ม ลวด อยู่ถูก ตำแหน่ง 1.5.4 สาย อยู่ห่างและ ขนานกัน 1.5.5 บอก ลักษณะวัสดุ ที่ทำลวดได้ 1.7.2 นม เรียงถูกต้อง ตามขนาด และสัมพันธ์ กับระดับ เสียง 1.11.1 พัน ไม้คึดได้ถูก ต้องตามหัว ข้อ 1.11.1.1 1.11.1.2 1.11.1.3	1.7.3 บอก ความลึกของ นมที่เป็นแอ่ง มากจนทำให้ เสียงเสียดและ คึดไม้คึด 1.8.2 แทนไม้ อยู่ที่จุดนม หรือสูงสุดของ โต๊ะ 1.11.1.4 พัน เชือกพันไม้คึด ได้แน่น	1.3 ซาไม้ ทวม ตั้ม น็อตหรือสกรู ขันไว้ ต้อง ทดสอบเสียง 1.4 ลูกบิด อยู่ในสภาพ สมบูรณ์ 1.5.6 สายไม่ สัมพันธ์สภาพ นมและอยู่สูง กว่า 2-3 มม. 1.9.2 ปรับ ตำแหน่ง แทนจนได้ เสียงไพเราะ และมีคุณภาพ 1.8.8 โด้ะอยู่ ในสภาพ สมบูรณ์และ ตั้งถูกต้อง 1.10 หลัก อยู่ใน ลักษณะที่ สมบูรณ์และ แข็งแรง	1.5.7 เทียบ เสียงได้ถูก ต้องกับชุด เพ็ชงอ 1.11.2 เมื่อ พันเชือกแล้ว บอกได้ว่า ความยาวของ เชือกพันไม้ คึดเหมาะสม กับนิ้วผู้ บรรเลง 1.12.1 ไซ และขึ้นสาย ได้ 1.12.2 ขึ้น สายได้และ สายไม่รูด 1.12.3 สาย ขนาน สม่ำเสมอ ตามร่องของ พ้อง สาย เอกและสาย ลวดไม่หิ้น ขอบนมทุก อัน 1.12.4 แศ ละสายห่าง กันประมาณ ไม่เกิน 1.0 ซ.ม.	1.2.3 ถ้าจะเข้ ร้าวต้องทด สอบคุณภาพ เสียง 1.7.4 คัดนม ได้ถูกตำแหน่ง และเสียงไม่ เพี้ยน 1.2.4 เปรียบ เทียบและบอก ได้ว่าจะเข้ตัว ใดเสียงดีกว่า กัน 1.11.3 เลือก ขนาดไม้คึด และเชือกที่ใช้ พันได้เหมาะ สม 1.13 ทดสอบ และปรับเสียง ได้ถูกต้องตาม 1.13.1 1.13.2 1.13.3 1.13.4 1.13.5 1.13.6 1.13.7 1.13.8
2. ทำนอง	/	/	/	/	/	/
3. ทำจับ	/	/	/	/	/	/
4. วิธีการบรรเลง	โปรดดูรายละเอียดจากรูปเกณฑ์ชั้นต่าง ๆ ของการประเมินการคิดจะเข้					
5. ความแม่นยำ ของทำนองหลัก	/	/	/	/	/	/

- 4.5 ตัดรูด
 4.5.1 ตัดรูดสายลวด
- ชั้น 6 4.6 ตัดควบเสียง (กระทบสองสาย)
 4.7 ตัดสะบัดเสียง
 4.7.1 สะบัดเสียงเดียว
- ชั้น 7 4.7 ตัดสะบัดเสียง
 4.7.2 สะบัดสองเสียง
 4.7.3 สะบัดสามเสียง
- ชั้น 8 4.5 ตัดรูด
 4.5.2 ตัดรูดกรอ
 4.5.3 ตัดรูด (ตัว)
 4.8 คัดเสียงปรับ
 4.9 ตัดตบสาย
 4.9.1 ตัดสายลวดสายเปล่าด้วยไม้ “เข้า” หลังจากนั้นใช้นิ้วนางหรือเล็กของนิ้ว
 แม่มือกดที่สาย ณ นมที่ต้องการ
- ชั้น 9 4.9 ตัดตบสาย
 4.9.2 ตัดไม้ตัดเข้า (แต่ัว)
 4.9.3 ตัดไม้ตัดเข้า ที่สายเปล่า หลังจากนั้นใช้นิ้วนางหรือนิ้วชี้ ตบลงที่สาย ณ
 นมที่ต้องการ
 4.9.4 ตัดแล้วตบสายเอก
 4.10 คัดขยี่

เกณฑ์ประเมินการดีดจะเข้ระดับอุดมศึกษา

ประเมินความแม่นยำพร้อมด้วยความสามารถที่เหมาะสมตามเกณฑ์กำหนดไว้ในหัวข้อ
 การประเมินดังนี้ การดูแลรักษาเครื่องดนตรี ก่อนและหลังการบรรเลง

1. การสำรวจความพร้อมและปรับเครื่องดนตรีก่อนการบรรเลง
4. วิธีการดีดจะเข้
5. ความแม่นยำของท่านองหลัก
6. ความแม่นยำตามทางบรรเลงของการดีดจะเข้ พร้อมทั้งแนวการดำเนินท่านอง
 และจังหวะ
7. คุณภาพเสียงและระสมือ
8. การแปลท่านอง
9. ซัดความสามารถและสุนทรีย์ะ

10. การดูแลรักษาเครื่องดนตรีภายใต้การบรรเลง

การประเมินหัวข้อที่ 1 การสำรวจความพร้อมและปรับเครื่องมื่อก่อนการบรรเลง

- ชั้น 7
- 1.5.4 ระยะห่างระหว่างแต่ละสายถูกต้อง คือประเมินไม่เกิน 1.0 ซม. และสายขนานกันโดยตลอด
  - 1.6.2 ชูมต้องรองรับสายสูงต่ำได้สัดส่วนกับตัวจะเข้ในลักษณะที่ถูกต้อง
  - 1.7.8 เลือกจะเข้ได้เหมาะสมในด้านคุณภาพเสียง และกำลังที่ใช้ดี
- ชั้น 8
- 1.9.3 สามารถเลือกวัสดุทำแชน และตบแต่งเพื่อปรับปรุงคุณภาพของเสียงให้เหมาะสมได้
  - 1.13 การทดสอบและปรับเสียงสามารถทดสอบได้ดังนี้
    - เสียงเป็นคู่แปดของสายเปล่า
    - 1.13.6 สำรวจโตะ ถ้าคู่แปดเสียงเพี้ยนต่ำ ต้องขยับโตะไปทางซ้ายมือ (ทางจะเข้) จนได้เสียงที่ถูกต้อง
    - 1.13.7 ถ้าเสียงยังไม่สมบูรณ์ ต้องสำรวจระดับและระยะของนมว่าถูกต้องหรือไม่
    - 1.13.8 ถ้าทุกอย่างข้างต้นปกติ แต่เสียงยังไม่มีคุณภาพ ต้องสำรวจและปรับขนาดหรือตำแหน่งของแชน

การประเมินหัวข้อที่ 4 วิธีดีดจะเข้

โปรดดูรายละเอียดจากสรุปเกณฑ์ชั้นต่าง ๆ ของการประเมินวิธีการบรรเลงจะเข้

เกณฑ์ประเมินการดีดจะเข้ในชั้นต่าง ๆ ในระดับอุดมศึกษา

- ชั้น 7
- 1. ตรวจสอบเกณฑ์พื้นฐาน ตั้งแต่ชั้น 1-6
  - 2. ประเมินความแม่นยำพร้อมด้วยความสามารถที่เหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในชั้น 7 ตามหัวข้อการประเมินที่ 1,4,5,6,7,8 และ 9
  - 3. ประเมินความสามารถในการแปลทำนองที่กำหนดไว้
  - 4. ประเมินขีดความสามารถในการบรรเลงรวมวงตามเกณฑ์กำหนด
- ชั้น 8
- 1. ตรวจสอบเกณฑ์พื้นฐาน ตั้งแต่ชั้น 1-7
  - 2. ประเมินความแม่นยำพร้อมด้วยความสามารถที่เหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในชั้น 8 ตามหัวข้อการประเมินที่ 1,4,5,6,7,8 และ 9

3. ประเมินความสามารถในการบรรเลงเพลงเดี่ยวได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในชั้น 8
4. ประเมินความสามารถในการแปลทำนองที่กำหนดไว้
5. ประเมินขีดความสามารถในการบรรเลงรวมวงตามเกณฑ์ที่กำหนด

- ชั้น 9
1. ตรวจสอบเกณฑ์พื้นฐาน ตั้งแต่ชั้น 1-8
  2. ประเมินความแม่นยำพร้อมด้วยความสามารถที่เหมาะสมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในชั้น 9 ตามหัวข้อการประเมินที่ 1,4,5,6,7,8 และ 9
  3. ประเมินความสามารถในการบรรเลงเพลงเดี่ยวได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในชั้น 9
  4. ประเมินความสามารถในการแปลทำนองที่กำหนดไว้
  5. ประเมินขีดความสามารถในการบรรเลงรวมวงตามเกณฑ์กำหนด

- ชั้น 10
1. ตรวจสอบเกณฑ์พื้นฐานที่กำหนดไว้ในชั้น 1-9
  2. ประเมินความสามารถการบรรเลงด้วยความชำนาญด้านการดีดจะเข้าตามกรอบเนื้อหาที่กำหนด และความรอบรู้ในกลวิธีการบรรเลงอย่างสมบูรณ์
  3. ประเมินความสามารถ ในระดับผู้มีความชำนาญการดนตรีไทย ในแขนงที่ศึกษา
  4. ประเมินผลงานวิจัยชั้นพื้นฐานและการนำเสนอ หรือผลงานที่เทียบเท่า

- ชั้น 11
1. ตรวจสอบเกณฑ์พื้นฐานที่กำหนดไว้ในชั้น 10
  2. ประเมินความสามารถการบรรเลงด้วยความชำนาญด้านการดีดจะเข้าตามกรอบของเนื้อหาที่กำหนด และความรอบรู้ในกลวิธีการบรรเลงอย่างสมบูรณ์
  3. ประเมินความสามารถในการขับร้อง หรือบรรเลงเครื่องดนตรีไทยชนิดอื่นที่ศึกษา
  4. ประเมินความสามารถในระดับผู้มีความเชี่ยวชาญดนตรีไทยในแขนงที่ศึกษา
  5. ประเมินผลงานการวิจัยเพื่อการแสวงหาระบบ กฎเกณฑ์ และกลวิธี ที่นำไปสู่วิวัฒนาการเฉพาะเรื่องเชิงการสร้างสรรค์ด้านดนตรีไทยที่มีประสิทธิภาพในระดับสูง และหรือ การอนุรักษ์ที่เสริมสร้างประสิทธิภาพในระดับสูง หรือผลงานที่เทียบเท่า

หมายเหตุ: ในระยะแรกของการนำเกณฑ์มาตรฐานสาขาวิชาและวิชาชีพดนตรีไทยมาดำเนินการ ซึ่งจะมีการเทียบคุณวุฒิของศิลปินดนตรีไทยในช่วงที่ขาดแคลน จะยกเว้นการเทียบคุณวุฒิ ด้านการวิจัยหรือผลงานที่เทียบเท่า

ประวัติผู้เขียน

นายเหมราช เหมหงษา เกิดเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2510 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาคณะครุศึกษา การสอนวิชาเฉพาะ วิชาเอกดนตรีไทย ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ.2532 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพื้นฐานการศึกษา ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2539

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย